

Joan Cadevall i Diars

Autor de la *Flora de Catalunya*

TEXT: Àngel Manuel
Hernández Cardona

Joan Cadevall i Diars (Castellgalí, 1846 - Terrassa, 1921) fou llicenciat en ciències exactes i doctor en ciències naturals. Exercí com a director del Reial Col·legi Terrassenc i, més tard, com a professor de l'Escola Industrial de Terrassa.

Excel·lí com a botànic, i la seva obra principal és la Flora de Catalunya (1913-1937), publicada en gran part pòstumament. Entre les seves altres obres, cal destacar: Flora del Vallès (1897), Notas fitogeogràfiques crítiques (1905-1911), Elements de botànica popular (1907) i La vegetació del Vallès (1911). El seu herbari, amb més de 8.000 plecs, es conserva a l'Institut Botànic de Barcelona. Fou acadèmic de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, membre de la Junta de Ciències Naturals de Barcelona i soci protector de la Institució Catalana d'Història Natural.

Dades personals i familiars

Joan Cadevall i Diars va néixer el 23 de juny de 1846 a Castellgalí, concretament al raval de les Boades, prop del terme municipal de Sant Vicenç de Castellet. Era fill de Josep Cadevall, pagès, i de Rosa Diars. Fou el més petit de set germans, cinc noies i dos nois. El juliol de 1875, es va casar amb la terrassenca Teresa Juncosa. Després de la mort d'aquesta, el 1904, es va tornar a casar, en segones noces, amb Josefa Comajuncosas, natural de Gelida. No va tenir fills en cap dels dos matrimonis. Va morir a Terrassa el 19 de novembre de 1921.

Estudis

Joan Cadevall va cursar els estudis primaris a l'escola de Castellgalí. El seu mestre, Valentí Llenas, en detectar les seves aptituds, va recomanar als pares que el portessin a estudiar a Manresa. En l'antic Col·legi de Sant Ignasi (que llavors no estava regentat pels jesuïtes, sinó que era una escola pública, amb el nom de Col·legi de Manresa) va començar, l'any 1861, els seus estudis de secundària. De seguida va destacar per l'excel·lent rendiment durant els tres cursos

que hi va romandre (1861-1864). La seva capacitat acadèmica va impressionar especialment mossèn Anselm Cabanes, professor seu, qui, en ser nomenat director del Col·legi Terrassenc, se'l va endur a Terrassa. Allà, hi va continuar els estudis secundaris durant dos cursos més (1864-1866). El juny de 1866 va superar satisfactòriament els exercicis de grau de batxillerat en arts a l'Institut de Barcelona.

El batxillerat en ciències constava de dos cursos comuns, impartits a la Facultat de Ciències, seguits d'un curs específic segons l'especialitat, que permetia accedir al grau de llicenciat. Durant els cursos de 1866-1867 i 1867-1868, establert a Barcelona, va obtenir el batxillerat en ciències. L'any 1869, després d'examinar-se, va obtenir la llicenciatura en ciències exactes. Posteriorment, durant el curs 1869-1870, va cursar assignatures de la llicenciatura en ciències naturals i es va examinar de grau el febrer de 1871. Finalment, durant el curs 1872-1873, va completar els estudis de doctorat i, el juny de 1873, va fer l'examen per a optar al grau de doctor. Aquesta prova consistia en la preparació

d'un tema a escollir d'un temari. Cadevall va escollir-ne un sobre el període carbonífer. Un cop presentada la memòria corresponent, va ser qualificat favorablement el dia 21 de juny de 1873.

Professor a Terrassa

Un cop obtingut el títol de llicenciat, Joan Cadevall va començar a impartir classes al Col·legi Terrassenc, del qual ben aviat esdevingué secretari. L'estiu de 1873, arran de la mort sobtada del director, mossèn Anselm Cabanes, va ser nomenat director del centre, càrrec que mantingué durant molts anys, fins a la desaparició l'any 1901. Durant el seu mandat, aquest establiment escolar adquirí un gran prestigi. Ja anteriorment, el 21 de setembre de 1871, havia rebut la visita del rei Amadeu I, l'únic monarca elegit democràticament per les Corts. Posteriorment, el 1885, el centre fou assimilat a l'Institut de Barcelona, i el 1889, la reina regent Maria Cristina li concedí el títol de Reial, que des d'aleshores ostentà. Malgrat aquest reconeixement i l'excel·lència educativa assolida, a les acaballes del segle

Edifici històric de l'Escola Industrial de Terrassa.

XIX el centre va entrar en declivi, principalment per la competència d'altres col·legis establerts a Barcelona i regentats per ordes religiosos. Finalment, l'any 1901, el Reial Col·legi Terrassenc fou venut als escolapis. Encara avui l'Escola Pia de Terrassa continua sent un dels principals centres docents de la ciutat.

Paral·lelament, l'any 1886 es va crear l'Escola Municipal d'Arts i Oficis, de la qual Cadevall també fou director. Desaparegut el Reial Col·legi Terrassenc, va continuar exercint

com a professor en aquesta institució, que el 1902 esdevingué l'Escola Elemental d'Indústries i, dos anys més tard, s'integrà a l'Escola Industrial de Terrassa. Fins a la seva jubilació, el 1918, Cadevall hi impartí diverses matèries i fins hi va escriure també alguns llibres de text.

La rellevància de Joan Cadevall com a botànic ha eclipsat sovint la seva tasca pedagògica. La seva obra botànica ha estat àmpliament estudiada i reconeguda, però s'ha prestat menys atenció al gairebé mig segle que va dedicar a l'ensenyament. Seria extensa la relació de les assignatures que va impartir, dels programes i apunts que va preparar, així com dels seus alumnes, molts dels quals van destacar en diversos camps: medicina, farmàcia, ciències naturals, docència, enginyeria, indústria, dret o política.

Obra botànica

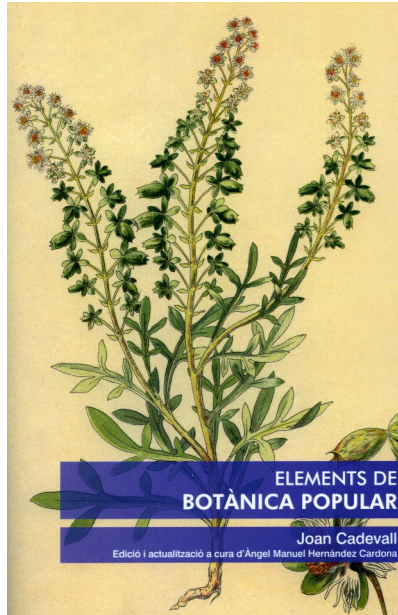
El primer treball botànic rellevant del Dr. Joan Cadevall fou *Flora del Vallés*, publicada el 1897 per la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. En

El Reial Col·legi Terrassenc, ara Escola Pia de Terrassa.

aquesta obra, es cataloguen 1.406 espècies vallesanes i 454 d'altres indrets de Catalunya. Entre els anys 1905 i 1911, va publicar, sota el títol *Notas fitogeogràfiques crítiques*, set articles amb comentaris sobre nombroses plantes, algunes de les quals constituïen novetats per a la flora catalana. L'any 1907, va publicar el llibre *Elements de botànica popular*, en el qual va recollir un seguit de conferències impartides poc abans al Centre Excursionista de Catalunya. Aquesta obra és un veritable tractat de botànica i un dels primers textos científics escrits en català. Recentment (2017), la Fundació Torre del Palau, de Terrassa, n'ha impulsat una edició actualitzada.

A més d'aquestes obres, Cadevall va publicar nombrosos treballs botànics, entre els quals destaquem: *Inflorescències* (1900), *Colores y aromas florales* (1902), *Plantas notables dels voltants de Terrassa* (1902-1903), *Una excursió botànica al Ubach* (1904), *Una orquídia nova* (1904), *Plantas citadas de Montserrat de existencia dudosa* (1904), *Una excursió a Núria* (1904), *La circumnutació en el género Medicago* (1905), *Excursionisme botànic* (1906), *Plantas nuevas para la ciencia, correspondientes a la flora catalana* (1906), *Notas para la flora catalana* (1907), *Necesidad de una rigurosa precisión en las descripciones fitogràfiques* (1909), *El género Taraxacum Hall en Cataluña* (1909), *La vegetació del Vallès* (1911), *Caricología catalana o descripción de las cárices conocidas hasta hoy en Cataluña* (1912), *Las carlinas de Cataluña, un híbrido litigio-*

Edició actualitzada dels *Elements de botànica popular*.

so (1915) i *Monografia de las criptógamas vasculares catalanas* (1919).

La Flora de Catalunya

La *Flora de Catalunya*, de Joan Cadevall, és una obra en sis volums editada per l'Institut d'Estudis Catalans entre els anys 1913 i 1937, en gran part de manera pòstuma. Aplega el conjunt de coneixements disponibles sobre la flora catalana a inicis del segle XX i inclou més de tres mil espècies. L'obra conté claus de determinació a diversos nivells, les característiques de famílies i gèneres, l'etimologia dels noms científics, els noms populars de les plantes, així com la descripció i il·lustració de cada espècie, amb indicació de l'hàbitat, la distribució geogràfica i l'època de floració. En la seva elaboració, hi van col·laborar diversos botànics: el Dr. Àngel Sallent i Gotés en els tres primers volums; el Dr. Pius Font i Quer en l'últim fascicle del volum tercer i en els tres últims volums; i el Prof. Dr. Werner

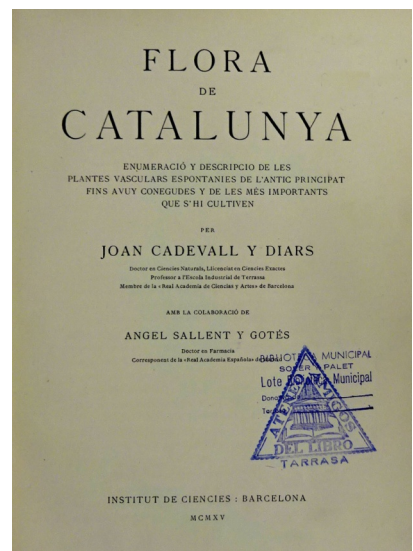
Rothmaler en la part dedicada als pteridòfits (una contribució, però, prescindible, atès que el Dr. Cadevall ja havia deixat aquesta secció escrita i publicada). La major part de les il·lustracions provenen de la *Flore de la France* del canonge Hippolyte Coste.

L'any 2013, amb motiu del centenari de l'inici de la *Flora de Catalunya*, es va organitzar una exposició que es presentà primer a la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona, després a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans i finalment a l'Ateneu Terrassenc. La iniciativa fou promoguda per la Universitat de Barcelona, per l'Institut d'Estudis Catalans, l'Institut Botànic de Barcelona, la Institució Catalana d'Història Natural i l'Ateneu Terrassenc. En foren comissaris Josep M. Camarasa, Mercè Durfort, Àngel M. Hernández, Neus Ibáñez, Ramon M. Masalles, Trini Prunera, Joan Vallès, Eulàlia Velasco i Josep Vigo.

L'herbari Cadevall

L'herbari Cadevall es conserva com a herbari històric a l'Institut

Volum primer de la *Flora de Catalunya*. Exemplar de la Biblioteca Central de Terrassa.

Exposició a l'Ateneu Terrassenc, l'any 2013.

Botànic de Barcelona. Consta de 8.243 plects, dels quals més de 3.000 corresponen a exemplars de plantes recol·lectades pel mateix Dr. Cadevall. La resta procedeixen d'intercanvis i donacions de 125 botànics d'arreu d'Europa, entre els quals destaquen Edmond Boissier, Eugène Bourgeau, Pedro del Campo, Joaquim Codina, Pius Font, Georges Greuter, Johan Lange, Manuel Llenas, Carlos Pau, Conrad Pujol, Frère Sennen, Joseph Soulié i Estanislau Vayreda, entre altres.

Joan Cadevall va donar, en vida, el seu herbari al Museu de Ciències Naturals de Barcelona, concretament el 27 de juny de 1919. Posteriorment, el 1934, amb la creació de l'Institut Botànic de Barcelona com a institució independent, l'herbari fou transferit a aquesta nova entitat, on es conserva actualment.

Altres mèrits del Dr. Cadevall

A més de la seva vàlua com a professor i botànic, Joan Cadevall destacà en altres àmbits. Com a geògraf, va elaborar la

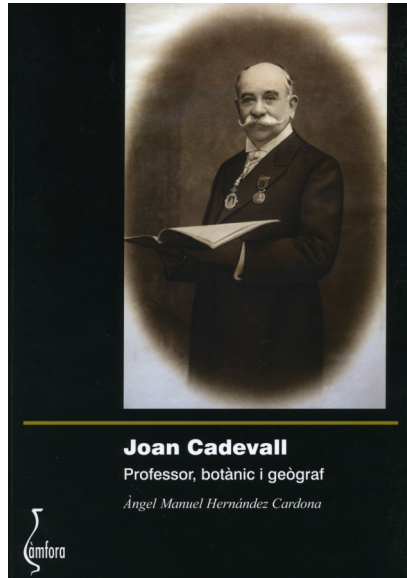
primera monografia comarcal de Catalunya, *Nociones de geografía física, descriptiva e histórica del Vallés*, obra premiada el 1886 en un certamen del Casino de Granollers i publicada anys després com a introducció de la seva *Flora del Vallés* (1897). Com a paleontòleg, descobrí, juntament amb Àngel Sallent, un ullal de mamut i altres fòssils. Durant molts anys s'ocupà també de l'observatori meteorològic de Terrassa.

Herbari Cadevall, a l'Institut Botànic de Barcelona.

Mantingué una extensa xarxa de relacions amb altres botànics i naturalistes, entre els quals Ramon Bolós, Joaquim Codina, Lleó Conill, Eugeni Ferrer, Pius Font, Gaston Gautier, Manuel Llenas, Adeodat Marcet, Marià Masferrer, Longí Navàs, Domènec Palet, Carlos Pau, Conrad Pujol, Àngel Sallent, Auguste Soulié, Joan Teixidor, Frederic Trèmols i Estanislau Vayreda, entre d'altres.

També desenvolupà una intensa activitat institucional i cívica. Fou president de la Cambra de Comerç i Indústria de Terrassa (1897-1900); col·laborà amb el Centre Excursionista de Catalunya impartint un curs de botànica (1906-1907); promogué la creació de l'Assemblea Local de la Creu Roja de Terrassa, de la qual fou president (1898-1903); i fou soci protector de la Institució Catalana d'Història Natural, fundada l'any 1899 i encara avui existent com a societat filial de l'Institut d'Estudis Catalans. A més, fou membre actiu durant molts anys de la Junta de Ciències Naturals de Barcelona, creada el 1906, col·laborà amb l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre i formà part de la Junta

Coberta del llibre *Joan Cadevall. Professor, botànic i geògraf*.

Local de Primera Ensenyança de Terrassa i de la Junta Municipal de Museus, Arxius i Biblioteques. Igualment, fou soci de la Real Sociedad Española de Historia Natural, acadèmic de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona (com a corresponent des del 1877 i com a numerari des del 1899), i membre de la Sociedad Aragonesa de Ciencias Naturales, que arribà a presidir el 1916.

Finalment, cal esmentar que l'any 2018, escrita pel signant d'aquest article i editada per la Fundació Torre del Palau, de Terrassa, es va publicar l'obra *Joan*

Cadevall. Professor, botànic i geògraf, una extensa i documentada biografia de l'autor de la *Flora de Catalunya*.

Àngel Manuel Hernández Cardona.

Doctor en ciències biològiques i delegat a Terrassa de l'Ateneu de Natura. Fou professor de botànica a les universitats de Màlaga i de Múrcia, i catedràtic de ciències naturals a diversos instituts d'Espanya, Colòmbia i el Marroc. És autor de molts treballs de botànica i d'una extensa biografia de Joan Cadevall.

BIBLIOGRAFIA

- Baulies, J. 1969. *El Dr. Cadevall botànic i geògraf del Vallès*. Obra Cultural de la Caixa d'Estalvis de Terrassa, Terrassa.
- Bofill, J. M. 1922. "Notes biogràfiques del Dr. Cadevall". *Arxiu del Centre Excursionista de Terrassa (2a època)*, 16, 17-24.
- Camarasa, J. M. 1989. *Botànica i botànics dels Països Catalans*. Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- Camarasa, J. M. 2000. *Cent anys de passió per la natura. Una història de la Institució Catalana d'Història Natural. 1899-1999*. Institució Catalana d'Història Natural, Barcelona.
- Camarasa, J. M. i Catalá, J. I. 2008. *Els nostres naturalistes (vol. 2)*. Universitat de València, València.
- Font, P. 1921. *El Dr. Cadevall i la seva obra*. Junta de Ciències Naturals, Barcelona.
- Font, P. 1922. "A la bona memòria d'en Joan Cadevall, l'autor de la flora del Vallès". *Arxiu del Centre Excursionista de Terrassa (2a època)*, 16, 35-39.
- Font, P. 1934. "Necrologia de Joan Cadevall i Diars". *Memorias de la Academia de Ciencias y Artes de Barcelona*, 23(18), 361-380.
- Gavioli, L. 2016. *Reunir totes les plantes de Catalunya. Adquisició de 5 herbaris de l'Institut Botànic de Barcelona a través de les cartes de Pius Font i Quer*. Universitat de Barcelona i Universitat Autònoma de Barcelona, Barcelona.
- Hernández, A. M. 2014-2015. "Joan Cadevall, soci d'honor del Centre Excursionista de Terrassa". *Arxiu del Centre Excursionista de Terrassa (5a època)*, 2, 128-136.
- Hernández, A. M. 2018. *Joan Cadevall. Professor, botànic i geògraf*. Fundació Torre del Palau, Terrassa.
- Hernández, A. M. 2019-2020. "Àngel Sallent, soci d'honor del Centre Excursionista de Terrassa". *Arxiu del Centre Excursionista de Terrassa (5a època)*, 6, 82-89.
- Hernández, A. M. 2024. "La gestació de la *Flora de Catalunya* a través de la correspondència entre Joan Cadevall y Carlos Pau". En: Catalá-Gorgues, J. I., Gavioli, L. & Ibáñez, N. (coords.). *Cartas a un botánico. Historia natural, farmacia y sociabilidad científica en la correspondencia de Carlos Pau*. Fundación Uriach, Sant Cugat del Vallès.
- Ibáñez, N. 2012. *Herbari Cadevall*, Institut Botànic de Barcelona, Barcelona.
- Pau, C. 1922. "En recuerdo del sabio y del amigo". *Arxiu del Centre Excursionista de Terrassa (2a època)*, 16, 24-27.
- Plans, L. 2002. *L'Escola Industrial de Terrassa 1902-2002. Cent anys de vida universitària*. Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Industrial de Terrassa, Terrassa.
- Roca, A. 2014. *Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona (1764-2014). 250 anys d'història*. Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, Barcelona.
- Sallent, A. 1922. "Didàctica de Cadevall". *Arxiu del Centre Excursionista de Terrassa (2a època)*, 16, 41-42.
- Sennen, F. 1922. "A la memòria del Dr. Cadevall". *Arxiu del Centre Excursionista de Terrassa (2a època)*, 16, 27-31.
- Serra, A. 1953. "Record del savi científic doctor Cadevall". *Castellet*, 105, 3.
- Vila, M. 1983. "Joan Cadevall i Diars". *El Breny*, 92, 4-5.